

здобувачів освіти, їхню етнокультурну приналежність, особливості типу сприйняття інформації; індивідуального когнітивного розвитку, темпу навчання; *принцип доступності* забезпечуватиметься оптимально дібраним змістом інтегрованих предметів мовно-літературної галузі відповідно до вікових і психологічних особливостей здобувачів освіти, використанням доцільної методики, технологій, прийомів його опрацювання; *принцип розвивального навчання* передбачає спрямування змісту інтегрованих курсів на розвиток самостійної діяльності учнів/учениць, на активізацію когнітивних механізмів зіставлення інтегрованих об'єктів, використання мовного трансферу, релевантного порівняння, а також вибір і корекцію методів, прийомів, технологій відповідно до якісних змін у навчальних досягненнях учнів /учениць; *принцип виховного навчання* полягає у сприянні формуванню шанобливого ставлення до своєї держави, до української культури і мови як основ української державності, до мови і літератури національної спільноти, культури, традицій різних народів; розвитку умінь здобувачів освіти взаємодіяти в полікультурному середовищі на основі правил поведінки та спілкування, що є загальноприйнятними в різних спільнотах і середовищах та ґрунтуються на гуманістичних цінностях, на принципах національної і культурної толерантності; *принцип фахової компетентності вчителів*, які викладають предмети мовно-літературної галузі, визначає їхню готовність та наявність мотивації до розробки та впровадження інтегрованих курсів, бажання та здатність застосовувати сучасні методи, технології, прийоми, які є ефективними у ході інтегрованого навчання.

У процесі створення навчальних програм інтегрованих предметів мовно-літературної галузі у закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин також потрібно враховувати соціальний і лінгвістичний статуси мов, що вивчаються, особливості їхнього використання в районі компактного проживання представників меншини; особливості розвитку літератури національної меншини в контексті світового літературного процесу, її зв'язки з українською літературою; регіональні особливості та традиції вивчення мов і літератур національних меншин, української мови і літератури, зарубіжної літератури у закладах загальної середньої освіти визначеного для дослідження типу.

Дидактичні засади інтегрованого курсу української і зарубіжної літератур для 7 – 9 класів шкіл з мовами навчання національних меншин

*В. В. Снегір'ова,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин
та зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України*

В умовах сучасної предметної системи навчання, покликаної забезпечити дидактично вмотивований відбір наукових фактів та їх обробку, і водночас стрімкого розвитку інтеграційних процесів у різних сферах діяльності необхідне

продумане, координоване використання міжпредметних зв'язків та інтеграції навчання. Виділяють такі типи педагогічної інтеграції: понятійний (джерелом інтеграції є спільні для кількох предметів поняття); предметно-образний (формування цілісних уявлень про предмети, явища, людину, світ); проблемний (різні предмети пов'язуються загальними проблемами); методичний тип (інтеграція здійснюється за допомогою загальних методів, прийомів та підходів до процесу навчання); діяльнісний (інтеграція відбувається за допомогою різних видів, способів діяльності).

Зміст предмета «Література (українська і зарубіжна). 7-9 класи» за навчальною програмою (Снегір'ова, Фідкевич, 2024) інтегровано та структуровано шляхом тематично-жанрового (7 клас), поєднання історико-хронологічного та проблемно-тематичного принципів (8 – 9 класи). Це створює нові умови для діяльності учасників освітнього процесу, надає можливості для його оптимізації, активізації мислення школярів/школярок, уникнення повторів навчальної інформації, оволодіння учнями/ученицями універсальними навчальними діями. Програма окреслює вивчення творів української і зарубіжної літератури не лише спільними проблемами, тематикою, жанрами, теоретико-літературними поняттями, а й історико-культурними особливостями, розмаїттям засобів художньої умовності, що дозволяє школярам і школяркам глибше засвоювати загальнолюдський зміст, національну своєрідність і цінність культур різних часів і народів, сприймати українську літературу як невід'ємну частину світової. Учитель може розглядати програмові твори також у широкому контексті з медіаторами – кіно, анімацією, театром, образотворчим мистецтвом, музикою, добираючи їх на свій розсуд.

Художній текст розглядається в підручнику як культурний кейс, що містить інформацію з різних галузей знань, – історії, географії, біології, астрономії, математики тощо. Широке опрацювання цих фонових знань сприяє більш глибокій інтеграції когнітивного і ціннісного змісту художніх текстів.

Діяльнісний аспект інтеграції реалізовано у програмі за рахунок поєднання завдань аналізу художнього тексту (на емоційне сприйняття, занурення, рефлексію за прочитаним чи прослуханим текстом) із завданнями комунікативними (розбір та моделювання ситуацій спілкування, читання за ролями тощо), мовними (опрацювання елементів оригіналу та перекладу), міжпредметними (на формування ключових компетенцій), ігровими тощо.

Список джерел:

1. Снегір'ова В. В. Фідкевич О. Л. (2024) *Навчальна програма інтегрованого курсу «Література (українська і зарубіжна). 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти.* <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742520/>